

SPRAWOZDANIE
ZARZĄDU ZWIĄZKU MIAST POLSKICH
z działalności w roku 1994

Poznań, 28 stycznia 1995 roku

WSTĘP

Rok 1994, rok podsumowania I kadencji odrodzonych samorządów w Polsce, rok wyborów samorządowych i rozpoczęcia II kadencji, był jednocześnie rokiem pogorszenia się sytuacji samorządów, zwłaszcza miejskich, stawiając obecnie tym większe zadania przed Związkiem i innymi organizacjami gmin.

Jednocześnie okoliczności związane z wyborami samorządowymi spowodowały znaczny spadek aktywności przedstawicieli samorządów w organizacjach gmin pod koniec I kadencji (wiosną ubr.), jak również na początku nowej kadencji, trwało bowiem formowanie nowych zarządów miast i wprowadzanie nowych w większości radnych i wielu członków zarządów w codzienną samorządową rzeczywistość. Znalazło to swoje odbicie także w działalności Związku w tym okresie.

Rok 1994 był też rokiem trudnym dla Związku pod względem finansowym. Wykonanie zaplanowanych w ubiegłorocznej uchwale budżetowej dochodów okazało się niemożliwe w pozycjach innych niż składki członkowskie (patrz - sprawozdanie finansowe dyrektora Biura Związku), co wpłynęło na możliwości Związku, zwłaszcza w ostatnim kwartale ubiegłego roku.

I wreszcie - rok ubiegły był także rokiem podsumowania działalności Zarządu Związku ubiegłej kadencji i wyboru nowego Zarządu, co nastąpiło we wrześniu, podczas Zgromadzenia Ogólnego w Karpaczu.

Nowy Zarząd, którego większość członków pracowała w Zarządzie Związku również w I kadencji, został w pierwszym kwartale swojej działalności postawiony przed bardzo poważnymi problemami bieżącymi, wszakże mającymi najczęściej charakter bezpośrednio związany z zasadami ustrojowymi samorządu terytorialnego, w których musiał występować w roli obrońcy dotychczasowych wątków zdobyczy wspólnot lokalnych. Tak niedawno rozpoczęta budowa społeczeństwa obywatelskiego na jego podstawowym szczeblu - w miastach i gminach - znalazła się w niebezpieczeństwie, wobec nasilenia się tendencji centralistycznych w instytucjach centralnych państwa, w tym zwłaszcza w administracji rządowej. Do najbardziej charakterystycznych przejawów tych tendencji zaliczyć należy:

- przerzucanie na samorządy nowych zadań, z dziedzin najtrudniejszych, w których nie udało się znaleźć rozwiązań na szczeblu centralnym, w dodatku bez zapewnienia środków finansowych na ich wykonanie,
- znaczne zmniejszenie bezpośrednich dochodów własnych w strukturze dochodów gmin i zastępowanie ich dochodami uzależnionymi od decyzji centralnych,
- zmniejszenie ogólnego udziału budżetów gmin w całości środków publicznych w państwie (z ponad 17 % w roku 1993 do 15 % w roku 1995).

Okoliczności te zmusiły władze Związku, podobnie zresztą, jak organy poszczególnych miast i gmin, do dokonania poważnego wysiłku na rzecz obrony swoich interesów w sprawach bieżących, spychając na drugi plan kwestie ustrojowe, w tym zwłaszcza prace nad docelowym systemem finansów lokalnych.

I. ZGROMADZENIE OGÓLNE

Najwyższy organ władz związkowych zebrał się, jak w latach ubiegłych, dwukrotnie:

- 25 - 26 lutego w Krakowie,
- 16 - 17 września w Karpaczu.

Zgromadzenie krakowskie dokonało przyjęcia sprawozdań Zarządu i Biura za rok 1993 oraz uchwaliło budżet Związku na rok 1994, a także zajęło stanowisko w kilku kwestiach bieżących.

Zgromadzenie w Karpaczu podsumowało I kadencję, udzieliło ustępującemu Zarządowi absolutorium (jednogłośnie) i dokonało wyboru nowych władz wykonawczych i kontrolnych, jak również - poza stanowiskami w sprawach bieżących - sformułowało pod adresem Zarządu wnioski dotyczące programu działania Związku w II kadencji.

W VII (licząc od restytucji Związku w styczniu 1991 roku) Zgromadzeniu Ogólnym w Krakowie uczestniczyli delegaci 100 miast (na 134 należące wówczas do Związku). Władze państwowe były reprezentowane przez posłów, dwóch wiceministrów gospodarki przestrzennej i budownictwa oraz pełnomocnika rządu ds. reformy administracji publicznej.

W VIII, sprawozdawczo-wyborczym Zgromadzeniu Ogólnym w Karpaczu udział wzięli delegaci 103 miast (na 141 należących wówczas do Związku). Władze państwowe reprezentowali: marszałek sejmu Józef Oleksy, posłowie i senatorowie, wiceminister gospodarki przestrzennej i budownictwa.

Przyjęto następujące uchwały:

a) w Krakowie:

- Memoriał Związku Miast Polskich do posłów i senatorów RP w sprawie sytuacji finansowej miast,
- apel w sprawie wyborów samorządowych,
- budżet Związku na rok 1994,
- w sprawie ustanowienia nagród Związku Miast Polskich.

b) w Karpaczu:

- w sprawie udzielenia absolutorium ustępującemu Zarządowi,
- w sprawie określenia roli i miejsca samorządu terytorialnego w Konstytucji RP,
- w sprawie kontynuowania reformy administracji publicznej w Polsce,
- wystąpienie do Prezydenta RP o niepodpisywanie ustawy o najmie lkoali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych,
- wnioski dotyczące kierunków działań Związku.

II. ZARZĄD

1. Posiedzenia Zarządu

Zarząd Związku przed upływem I kadencji zebrał się dziewięciokrotnie:

- w Poznaniu, w dniach 14 i 15 stycznia, w celu m.in. przyjęcia sprawozdań za rok 1993,
- w Karpaczu, w dniach 11 i 12 lutego,
- w Krakowie, w dniu 25 lutego (przed posiedzeniem ZO),
- w Będzinie, w dniach 25 i 26 marca,
- w Cubinie, w dniach 16 i 17 kwietnia,
- w Poznaniu, w dniu 13 maja (doraźnie, podczas obrad IV OKPBiW),
- w Krakowie, w dniu 10 czerwca,
- w Poznaniu, w dniach 8 i 9 lipca,
- w Karpaczu, w dniu 16 września (przed posiedzeniem ZO).

Po wyborach w Karpaczu Zarząd w nowym składzie zebrał się siedem razy:

- w Karpaczu, bezpośrednio po zakończeniu obrad Zgromadzenia Ogólnego (17 września wieczorem), w celu ukonstytuowania się,
- w Potoku Złotym k. Częstochowy, w dniach 7 i 8 października,
- w Gdyni, w dniach 4 i 5 listopada,
- w Poznaniu, w dniu 25 listopada,
- w Warszawie, w dniu 14 grudnia,
- w Poznaniu, w dniach 6 i 7 stycznia 1995,
- w Poznaniu, w dniach 27 i 28 stycznia br., w celu m.in. przyjęcia niniejszego sprawozdania.

Tak więc w okresie sprawozdawczym Zarząd odbył 16 posiedzeń.

W posiedzeniach Zarządu uczestniczyli zwykle: przedstawiciele Komisji Rewizyjnej, przedstawiciele innych organizacji gmin, przedstawiciele miast nie będący członkami Zarządu, zaproszeni eksperci i goście.

2. Przyjęte uchwały, stanowiska i dokumenty

W wyniku prac Zarządu oraz na podstawie propozycji Komisji i Biura Związku przyjęto:

- sprawozdania z działalności Związku w roku 1993 (01.94),
- uchwałę w sprawie nowelizacji ustawy o drogach publicznych (w zakresie kosztów oświetlenia) (02.94),
- uchwałę w sprawie projektu ustawy o działalności gospodarczej gmin (02.94),
- uchwałę w sprawie projektu ustawy o NIK-u (02.94),
- uchwałę w sprawie projektu ordynacji wyborczej do rad gmin (02.94),
- stanowisko w sprawie projektu ustawy "warszawskiej" (02.94),

- projekt ZMP zmian w ustawie o samorządzie terytorialnym (03.94),
- projekt dokumentu końcowego IV OKPBiW (04.94),
- projekt ZMP ustawy o drogach publicznych (04.94),
- w uzgodnieniu z KSST i innymi krajowymi organizacjami gmin - tezy uchwał II Kongresu Samorządu Terytorialnego (05.94),
- stanowisko w sprawie realizacji programu pilotażowego (06.94),
- tezy sprawozdania Zarządu ZMP z I kadencji (07.94),
- projekty uchwał ZO ZMP w Karpaczu (09.94),
- stanowisko w sprawie projektu ustawy o zadaniach i kompetencjach niektórych miast ("pilotażowej") (10.94),
- wydelegowanie przedstawicieli Związku do instytucji zewnętrznych (10.94),
- stanowisko w sprawie projektów aktów wykonawczych do ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (10.94),
- projekt zakresu tematycznego V OKPBiW (10.94),
- stanowisko w sprawie okoliczności i skutków uchwalenia ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (11.94),
- uchwałę w sprawie projektu ustawy o przedsiębiorczości komunalnej (11.94),
- stanowisko w sprawie projektu nowelizacji ustawy o policji (11.94),
- stanowisko w sprawie związkowego projektu ustawy o strażach gminnych (11.94),
- projekt ZMP zapisu konstytucyjnego dot. samorządu terytorialnego (11.94),
- tezy projektów uchwał V OKPBiW (11.94),
- podsumowanie manifestacji miast i gmin polskich w sprawie finansowania dodatków mieszkaniowych (12.94),
- stanowisko w sprawie projektu nowelizacji ustawy o systemie oświaty (01.95),
- uchwałę w sprawie projektu zapisów konstytucyjnych dot. samorządu terytorialnego, opracowanych przez Komisję Konstytucyjną ZN (01.95),
- wystąpienie do Prezydenta RP w sprawie niepodpisywania ustawy o NIK (01.95),
- opinię w sprawie kontrowersyjnych kwestii w projekcie ustawy o przedsiębiorczości komunalnej (01.95),
- treść wniosku ZMP do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie niezgodności z Konstytucją RP art. 4 i 45 ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (01.95).

Ponadto Zarząd przyjął uchwały w sprawie regulacji placowych w Biurze Związku, dokonał przyjęcia w poczet członków Związku kolejnych 31 miast a także przyjął do wiadomości rezygnację 3 miast z członkostwa ZMP.

Relacje z posiedzeń Zarządu i większość stanowisk Zarządu były publikowane w Tygodniku "Wspólnota", w tym w nielicznych w roku 1994 wydaniach wkładki Związku - "Samorząd Miejski".

Stanowiska Zarządu Związku w niektórych kwestiach odegrały istotną rolę w pracach legislacyjnych.

Projekt dotyczący konstytucyjnego określenia roli i miejsca samorządu terytorialnego, opracowany przez zespół konstytucyjny Związku, wyłoniony na podstawie uchwały

Zgromadzenia Ogólnego Związku z Karpacza, legł u podstaw uchwały V Ogólnopolskiej Konferencji Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów w tej sprawie. Zdecydowana większość zawartych w tych dokumentach tez (choć nie wszystkie) znalazła się w projekcie opracowanym przez Komisję Konstytucyjną Zgromadzenia Narodowego.

Stanowiska Zarządu, zawierające uwagi o projekcie ustawy o przedsiębiorczości komunalnej zostały do tej pory w większości przyjęte przez pracujące nad projektem komisje sejmowe (prace jeszcze trwają).

Projekt ZMP nowelizacji ustawy o samorządzie terytorialnym został - w tych sprawach, które sejmowa Komisja Samorządu Terytorialnego zdecydowała się objąć zakresem nowelizacji - uwzględniony niemal w całości (ostatnio projekt tej nowelizacji został skierowany przez Izbę do II czytania).

Ostatnie stanowisko Zarządu w sprawie projektu nowelizacji ustawy o systemie oświaty, zaprezentowane na wspólnym posiedzeniu 3 komisji sejmowych, podjęte przez posłów z opozycji, spowodowało odroczenie debaty komisji do czasu opracowania ekspertyz prawnych w sprawie zgodności proponowanych zapisów z Konstytucją i Europejską Kartą Samorządu Terytorialnego.

Wcześniej udało się przedstawicielom Związku uzyskać istotną zmianę w projekcie ustawy o przekazywaniu mieszkań zakładowych przez przedsiębiorstwa państwowe, w której ostatecznym tekście skreślono artykuł o przejmowaniu tych mieszkań przez gminy z mocy prawa, co stwarza zupełnie odmienną sytuację samorządów niż pierwotnie zamierzona przez autorów projektu.

Nie zostały uwzględnione przez gremia legislacyjne stanowiska w sprawach:

- nowelizacji ustawy o drogach publicznych w zakresie oświetlenia ulic i parkowania,
- projektu ustawy o NIK,
- ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych, jak również aktów wykonawczych do tej ustawy, zwłaszcza w sprawie dotacji celowych na dofinansowanie dodatków.

W dwóch ostatnich kwestiach wystąpiono:

- do Prezydenta RP - o niepodpisywanie ustawy o NIK,
- do Trybunału Konstytucyjnego - o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP art. 4 i 45 ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych, oraz rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na podstawie art. 45 ustawy. Wniosek ten poparło dotąd blisko 400 miast i gmin oraz kilka sejmików samorządowych.

Godna podkreślenia jest zwłaszcza wspólna akcja miast i gmin, podjęta w wyniku zaakceptowania przez V Ogólnopolską Konferencję Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów inicjatywy Zarządu ZMP, polegająca na:

- zainicjowaniu w dniu 14 grudnia ubr. w Warszawie protestu samorządów przeciwko przyjętym zasadom sfinansowania dodatków mieszkaniowych praktycznie w całości z budżetów gmin (z udziałem blisko 500 przedstawicieli miast i gmin),
- wspólnego wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego, upoważniającego Prezesa ZMP i jego pełnomocników prawnych do reprezentowania zainteresowanych gmin (pełnomocnictwa Prezesa otrzymali: prof. Michał Kulesza i mec. Leszek Kamiński).

Stanowiska Zarządu Związku, a zwłaszcza Konwentu Prezydentów Największych Miast Polskich, który działa przy Związku, nie znalazły niestety zrozumienia strony rządowej w kwestii dalszego statusu, przede wszystkim finansowego, tzn. programu pilotażowego. Program był realizowany w roku 1994 jako swoisty kontrakt polityczny pomiędzy rządem RP a 43 miastami, które w przyszłości mają być wydzielone z powiatów i same przejąć kompetencje powiatowe. Postawa rządu, zwłaszcza w kwestii finansowania przekazywa-nych miastom zadań, spowodowała wycofanie się kolejnych miast z całości programu, a niektórych innych z jego części. Można więc powiedzieć, że program jako pewna całość nie jest już realizowany, choć w oparciu o będące jego podstawą rozporządzenie Rady Ministrów niektóre miasta nadal realizują zadania przejęte w drodze porozumień z wojewodami od administracji rządowej.

Z inicjatywy grupy posłów do łaski marszałkowskiej został skierowany projekt ustawy o zakresie zadań i kompetencji niektórych miast (ustawy "pilotażowej"), którego zamysłem jest przekazanie miastom w przyszłości wydzielonym z powiatów spraw realizowanych dotąd w programie pilotażowym jako zadań własnych, wraz ze środkami na ich realizację. Jako zgodny z postulatami miast, projekt ten został poparty przez Zarząd Związku, pod warunkiem równoczesnego rozwiązania problemu finansowania nowych zadań.

Przedstawiciele Związku uczestniczyli w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego (Związek otrzymał w niej 4-te miejsce), a także w powołanych przy Komisji zespołach roboczych.

Bezpośrednio w Komisji uczestniczą: Wojciech Sz. Kaczmarek - Prezes Związku, Franciszka Cegielska - Wiceprezes ZMP, Tadeusz Wrona - sekretarz Zarządu ZMP, Józef Lassota - członek Zarządu ZMP, Przewodniczący Konwentu Prezydentów Największych Miast Polskich.

Wyniki pracy Komisji w roku 1994 są dalekie od oczekiwań strony samorządowej (która reprezentowana jest ponadto przez: 6 przedstawicieli KSST i po 2: Unii Metropolii Polskich, Unii Miasteczek Polskich i Związku Gmin Wiejskich RP; współprzewodniczącym Komisji ze strony samorządowej został wybrany prezydent Warszawy, Marcin Świąciecki). Jedynym konkretnym ustaleniem i osiągnięciem Komisji w roku ubiegłym było utworzenie oczekiwanej od dawna Agencji Rozwoju Komunalnego i wyłonienie jej Prezesa, w osobie Olgierda R. Dziekońskiego, b. wiceprezydenta Warszawy.

Członkowie Zarządu brali też udział w pracach Rady ds. Samorządu Terytorialnego przy Prezydencie RP, w osobach: Wojciecha Sz. Kaczmarka, Franciszki Cegielskiej, Jana Olbrychta, Tadeusza Wrony i Józefa Lassoty. Ostatnio w skład Rady wszedł Tomasz Posadzki. W pracach Rady uczestniczą również inni przedstawiciele miast członkowskich Związku.

Przedstawiciele Związku biorą ponadto udział w pracach:

- Naczelnej Rady Zatrudnienia (członek Zarządu ZMP, Krzysztof Telka i przewodniczący Komisji Rewizyjnej, Marek Kozłowski),
- Komitetu Badań Naukowych (członek Zarządu Związku, Mieczysław Janowski),
- Rady ds. Przekształceń Zasobów Mieszkaniowych (Prezes Związku).

III. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANIZACJAMI SAMORZĄDOWYMI

Utworzenie w roku 1993 Federacji Związków i Stowarzyszeń Gmin Polskich dało płaszczyznę do wymiany opinii i doświadczeń oraz formułowania wspólnych stanowisk w najważniejszych dla miast i gmin sprawach. Brak osobowości prawnej i formalnej struktury (oprócz Rady Federacji - swego rodzaju komisji porozumiewawczej), w tym zwłaszcza brak biura, spowodował, że przedstawiciele poszczególnych organizacji zdecydowali się wiosną ubr. na podjęcie prac nad statutem Federacji. Prace zostały zawieszone na okres wyborów samorządowych i ponownie podjęte jesienią (po wyborach organów statutowych w poszczególnych organizacjach na nową kadencję). Na posiedzeniu Rady Federacji w grudniu ubr. w Katowicach projekt Statutu został przyjęty, po czym sformułowano Komitet Założycielski Federacji, oparty o jej dotychczasową Radę.

Rada Federacji spotkała się w ubiegłym roku 5 razy:

- w Warszawie-Międzylesiu (7-8 stycznia),
- w Poznaniu (4-5 marca),
- w Poznaniu (24-25 kwietnia),
- w Raszynie-Jankach (7-8 listopada),
- w Katowicach (3-4 grudnia).

Stanowiska Rady z posiedzenia styczniowego były publikowane we "Wspólnocie", spotkania późniejsze koncentrowały się na pracach nad projektem statutu Federacji, jej finansowaniem, lokalizacją i organizacją biura.

W ramach Federacji zostały merytorycznie przygotowane w roku 1994 obie Ogólnopolskie Konferencje Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów, z których pierwsza (IV-ta z kolei) była integralną częścią II Kongresu Samorządu Terytorialnego, który odbył się w maju w Poznaniu.

Kongres, będący podsumowaniem I kadencji samorządów, był jednocześnie niejako ukoronowaniem poprawiającej się stopniowo do końca I kadencji współpracy z Krajowym Sejmikiem Samorządu Terytorialnego. W kadencji obecnej współpraca z KSST nie została w zasadzie podjęta, ze względu zasadniczych różnic poglądów na identyfikację interesów samorządu terytorialnego i metod ich obrony, trwa natomiast współpraca z sejmikami samorządowymi niektórych województw.

IV. KOMISJE ZWIĄZKU

Komisje Związku pracowały w roku 1994 ze zmniejszoną aktywnością, co było związane przede wszystkim z kampanią wyborczą i okresem konstituowania się organów gmin po wyborach samorządowych.

Komisje: Finansowa, Inicjatyw i Polityki Gospodarczej, Kultury, Ochrony Środowiska, Polityki Społecznej oraz Gospodarki Komunalnej w roku 1994 nie zbierały się.

Komisja Budownictwa, Polityki Przestrzennej i Mieszkaniowej pracowała regularnie, formułując stanowiska Związku w sprawie projektów ustaw dotyczących ładu przestrzennego (prawo budowlane, ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o własności lokali, ustawa o przekazywaniu mieszkań zakładowych przez przedsiębiorstwa państwowe, ustawa o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych).

Komisja Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego pracowała w składzie Zarządu Krajowej Rady Komendantów Straży Miejskich. Prace skoncentrowały się nad projektem ustawy o strażach gminnych. Projekt opracowany przez ekspertów Uniwersytetu Jagiellońskiego w oparciu o założenia przygotowane przez Komisję nie został zaakceptowany przez Zarząd Związku. Prace nad projektem ustawy będą kontynuowane.

Komisja Edukacji pracowała regularnie, formułując stanowiska Związku w sprawie projektu nowelizacji ustawy o systemie oświaty.

Na spotkaniu przedstawicieli miast członkowskich, liczących poniżej 40 tysięcy mieszkańców w Żelowie została wyłoniona Komisja Małych Miast. Komisja ta, utworzona w wyniku zaakceptowania stanowiska Zarządu przez Zgromadzenie Ogólne w Karpaczu, zajmie się specyfiką małych miast, a zwłaszcza problematyką gmin miejsko-wiejskich.

W roku 1994 dotychczas pracował ponadto Zespół ds. Konstytucji, który opracował projekt zapisów dotyczących samorządu terytorialnego w nowej Konstytucji, który stał się podstawą sformułowania stanowiska V Ogólnopolskiej Konferencji Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów w tej sprawie.

W roku ubiegłym rozpoczął także prace Zespół ds. ustawy o rozwoju miast. Jego zadaniem jest wszechstronne przedyskutowanie rozmaitych problemów związanych ze specyfiką miast (obszarów zurbanizowanych), a zwłaszcza zidentyfikowanie wynikających z tej specyfiki potrzeb legislacyjnych. W wyniku tych prac Zespół ma zaproponować albo tezy odrębnej ustawy o miastach (o obszarach zurbanizowanych, o rozwoju miast), albo też propozycje potrzebnych miastom zmian w istniejących ustawach.

Wszystkie komisje w nowych (uzupełnionych) składach zostaną zwolane przez Biuro Związku w lutym i marcu br.

V. KONFERENCJE, WYSTAWY

W roku 1994 Związek Miast Polskich, przy merytorycznej współpracy Federacji Związków i Stowarzyszeń Gmin Polskich, zorganizował dwie kolejne Ogólnopolskie Konferencje Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów w Poznaniu.

IV Ogólnopolska Konferencja, która odbyła się w dniach 13 i 14 maja ubr., była integralną częścią II Kongresu Samorządu Terytorialnego. Udział wzięło około 250 przewodniczących zarządów gmin. Podczas tej Konferencji dokonano podsumowania I kadencji samorządów i sformułowano dokument końcowy, stanowiący przesłanie do radnych II kadencji.

V Konferencja odbyła się w dniach 25 - 27 listopada ubr., przy czym w pierwszym dniu uczestnicy mieli możliwość zwiedzić Wystawę INVESTCITY '94, a w ostatnim odbyły się dwa odrębne spotkania: Konwentu Prezydentów Największych Miast Polskich oraz informacyjne Forum Powiatowego. W Konferencji uczestniczyło około 400 przewodniczących zarządów gmin.

V Konferencja zajęła stanowiska m.in. w sprawach: sytuacji samorządu terytorialnego w Polsce, zapisów dotyczących roli i miejsca samorządu terytorialnego w nowej Konstytucji, sposobu i skutków wprowadzenia dodatków mieszkaniowych, decentralizacji szkół.

III Wystawa Gospodarcza Miast Polskich INVESTCITY '95 odbyła się w dniach od 22 do 25 listopada ubr. w Poznaniu, równocześnie z Międzynarodowymi Targami POLEKO i KOMEX. W Wystawie udział wzięło tym razem 74 miasta, 6 związków gmin i 10 innych podmiotów (w roku 1992 - 39 miast, a w 1993 - 63 miasta, 6 związków gmin i 11 innych podmiotów). Poziom merytoryczny Wystawy był relatywnie wysoki, jednak zainteresowanie nią mniejsze niż spodziewane (wobec zwiększenia zasięgu i jakości promocji przedsięwzięcia), a przede wszystkim znacznie mniejsze niż oczekiwane przez same miasta. Należy podkreślić, że jednym z ważnych, choć pobocznych rezultatów Wystawy jest stały wzrost poziomu profesjonalnego materiałów promocyjnych miast i ich ofert inwestycyjnych, które są wykorzystywane potem w sposób ciągły.

Konferencja Miast i Gmin Przygranicznych w Gubinie (15-16 kwietnia) została zorganizowana z wykorzystaniem grantu PHARE, otrzymanego za pośrednictwem FRDL. Udział w niej wzięło 27 gości, reprezentujących głównie instytucje i służby związane z obsługą przejść granicznych, jak również 44 przedstawicieli 32 miast i gmin przygranicznych. Materiały i wnioski z konferencji zostały przekazane wszystkim uczestnikom i zainteresowanym instytucjom - i są przez nie wykorzystywane.

Przy współudziale organizacyjnym Związku 4 i 5 marca ubr. odbyła się w Cieszynie Międzynarodowa Konferencja Kobiet - Reprezentantek Władz Lokalnych i Regionalnych, zorganizowana przez Stały Komitet Kobiet przy CEMR i Fundację Batorego. (Jesienne spotkanie Konferencji odbyło się w Mariborze w Słowenii). Związek reprezentowała Pani Prezydent Świątchłowic, Krystyna Rawska.

Także przy współudziale Związku została zorganizowana w dniach 19-21 kwietnia 1994 roku Międzynarodowa Konferencja CLRAE na temat: "Podział odpowiedzialności w dziedzinie oświaty pomiędzy władze lokalne, regionalne i krajowe". Jej głównym organizatorem, poza władzami miejskimi Częstochowy, była Stała Konferencja Władz Lokalnych i Regionalnych Europy. Najważniejszym wynikiem Konferencji jest "deklaracja częstochowska", zatytułowana: "Edukacja w Europie: wspólna odpowiedzialność, rozdzielone kompetencje". Deklaracja jednoznacznie opowiada się za modelem szkoły zdecentralizowanej, za której działanie ponoszą odpowiedzialność w znacznej części wspólnoty lokalne, które jednak mają stosowny wpływ na jej funkcjonowanie.

Związek Miast Polskich współuczestniczył też w przygotowaniu następujących konferencji:

- 27 - 28 września w Szczecinie (głównym organizatorem był Urząd Miejski w Szczecinie) - II Krajowe Forum "Samorząd terytorialny a ochrona zdrowia" (Forum zajęło stanowisko m.in. w kwestii finansowania placówek ochrony zdrowia przekazanych miastom w ramach programu pilotażowego, jak również w sprawie konieczności reformy systemu ochrony zdrowia w Polsce),

- 12 października w Łodzi (głównym organizatorem była Unia Metropolii Polskich) - "Problemy miast w zakresie energetyki" (podczas konferencji przedstawiciele blisko 50 miast poparli samorządowy projekt prawa energetycznego),

- 5 - 6 grudnia w Turawie k.Opola (głównym organizatorem było Stowarzyszenie Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej "FORUM" i MOPS w Opolu) - konferencja pt. "Ośrodki pomocy społecznej a bezrobocie".

Związek zorganizował także spotkanie przedstawicieli członkowskich w Gdyni, z udziałem reprezentantów 50 miast (4 listopada), na temat systemu finansowania dodatków mieszkaniowych. Uczestnicy spotkania sformułowali wnioski, które posłużyły Zarządowi Związku do opracowania i przyjęcia znanego stanowiska w sprawie okoliczności i skutków wprowadzenia systemu dodatków mieszkaniowych, zaaprobowanego później przez V Ogólnopolską Konferencję Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów. Stanowisko to legło także u podstaw wniosku do Trybunału Konstytucyjnego w tej sprawie.

VI. UCZESTNICTWO W ORGANIZACJACH MIĘDZYNARODOWYCH I WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA

Przedstawiciele Związku uczestniczyli w delegacji polskiej do Stałej Konferencji Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE) przy Radzie Europy w Strasbourgu. Konferencja podzieliła się w maju ubr. na dwie izby: regionalną (z udziałem 5 delegatów KSST i prezydenta Warszawy) oraz gminną (z udziałem przedstawicieli: Związku Gmin Wiejskich, Unii Miasteczek Polskich i 3 przedstawicieli Związku: Wojciecha S. Kaczmarka, Jana M. Czajkowskiego i Tadeusza Wrony). Jan M. Czajkowski uczestniczy w pracach Komisji Finansów, Zarządzania i Struktur CLRAE, a Tadeusz Wrona - w Komisji Kultury, Oświaty i Środków Przekazu (w Podkomisji Edukacji) oraz w Grupie Roboczej "Miasta i Edukacja".

Związek jest także członkiem Rady Gmin i Regionów Europy (CEMR) w Paryżu, europejskiej sekcji IULA (Światowego Związku Władz Lokalnych), w której reprezentują nas: Wojciech S. Kaczmarek, Jan Olbrycht, Krystyna Rawska i Roman Doganowski.

Nawiązana w ubiegłym roku współpraca ze Związkiem Gmin Fińskich (powstałym z dobrowolnego połączenia Związku Miast i Związku Gmin) miała przede wszystkim na celu wspólne zorganizowanie w Finlandii spotkania przedstawicieli miast bliźniaczych obu państw (20 par miast), które odbyło się w maju ubr. w Valkeakoski, Związek sfinansował przejazd delegatów naszych miast do Finlandii oraz uczestniczył w pracach przygotowawczych. Następne takie spotkanie będzie zorganizowane w roku 1996 w Opolu.

Związek Miast Szwajcarskich zaproponował współpracę o charakterze szkoleniowym i wymiany doświadczeń. Dotyczyć ona będzie przede wszystkim zarządzania gminami (sprawnej administracji samorządowej), a w drugim etapie także wymiany doświadczeń dotyczących policji lokalnej w Szwajcarii i straży gminnych w Polsce. Współpraca będzie realizowana w roku 1995.

Na przełomie roku 1994 i 1995 z propozycją współpracy dotyczącej zwłaszcza wzmacniania istniejących i tworzenia nowych kontaktów partnerskich pomiędzy miastami obu państw wystąpił Związek Miast i Gmin Niemieckich. Porozumienie w tej sprawie zostanie wynegocjowane i podpisane wiosną roku 1995.

Kontynuowane są rozmowy z Fundacją Forda w sprawie współpracy w rozwoju Konkursu "Innowacje w Miastach (i Gminach)".

Od grudnia ubr. Biuro Związku Miast Polskich przejęło także obsługę miast i gmin bliźniaczych, jak również pomoc w zakresie nawiązywania przez gminy polskie nowych kontaktów partnerskich z gminami w innych krajach. Serwis w tym zakresie jest świadczony dla wszystkich gmin w Polsce.

VII. EKSPERTYZY, OPRACOWANIA, PRACE W TOKU

Opracowany w 1993 roku projekt utworzenia Polskiego Banku Komunalnego został w styczniu 1994 roku przedstawiony zespołowi kredytów i rozwoju komunalnego przy Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Jednocześnie ustalono, że dalsze prace nad projektem będą prowadzone - po jej utworzeniu - przez Agencję Rozwoju Komunalnego. Ostatecznie Agencja została utworzona na przełomie 1994/95 i dopiero rozpoczyna działalność (faza organizacyjna). Mając wśród swoich zadań statutowych na pierwszym miejscu utworzenie infrastruktury finansowej dla gmin, zwłaszcza w zakresie inwestycji lokalnych, podejmie ona niewątpliwie ten temat po rozpoczęciu regularnej działalności.

Na zlecenie Związku wykonano w roku 1994 projekt ustawy o drogach publicznych. Został on przedstawiony do konsultacji miastom członkowskim podczas Zgromadzenia Ogólnego w Krakowie, a następnie - szerzej - podczas IV Ogólnopolskiej Konferencji Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów. Spotkał się on z bardzo przychylnym przyjęciem i nie zgłoszono do niego większych uwag. Projekt został przedstawiony przez Związek na obradach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Do jego rozpatrzenia powołano specjalny zespół roboczy przy Komisji.

Na zamówienie Związku został wykonany przez ekspertów z Uniwersytetu Jagiellońskiego projekt ustawy o strażach gminnych. Projekt ten nie został zaakceptowany w obecnej formie przez Zarząd Związku, ponieważ niedostatecznie reguluje kwestię usytuowania straży w systemie porządku i bezpieczeństwa publicznego w państwie, zawiera natomiast nadregulację kwestii statusu pracowniczego funkcjonariuszy straży gminnych. Jest to wynikiem przyjęcia przez ekspertów opcji "zawodowej", narzuconej ekspertom przez Krajową Radę Komendantów Straży Miejskich. Projekt zostanie przekazany do stosownego zmodyfikowania ekspertom prawnym Związku (pod nadzorem prof. Michała Kuleszy). Podstawowym celem samorządów nie jest bowiem nadanie specjalnego statusu pracownikom samorządowym straży miejskich (gminnych), choć oczywiście wymaga on dopracowania. Najważniejsze z punktu widzenia gmin, które utworzyły i utrzymują z własnych budżetów straże miejskie, jest uporządkowanie i urealnienie kompetencji tych straży, aby pieniądze przeznaczone na ich funkcjonowanie były jak najlepiej spożytkowane w lokalnym interesie publicznym.

Zaproponowany (na zaproszenie ambasady Norwegii) w roku ubiegłym program dotyczący lokalnej strategii energetycznej (zwłaszcza w zakresie efektywnego wykorzystania energii cieplnej) nie został rozpoczęty, ponieważ strona norweska nie uzyskała środków umożliwiających realne wykonanie zaplanowanej części prac w roku 1994. Jednocześnie otrzymaliśmy zapewnienie, że środki na ten program znajdą się w budżecie roku 1995. O ostatecznej decyzji w tej sprawie powinniśmy zostać poinformowani w I kwartale br.

VIII. PUBLIKACJE

W 1994 roku - ze względu na zmniejszone wykonanie dochodów budżetu Związku - wydane zostały tylko trzy numery wkładki "Samorząd Miejski" w Tygodniku "Wspólnota" (w numerach:). Dzięki jednak bardzo dobrej współpracy z redakcją Tygodnika podstawowe materiały informacyjne Związku były publikowane regularnie, a w związku z ważnymi wydarzeniami "Wspólnota" drukowała jako materiały własne teksty ich dotyczące (np. przy okazji obu Ogólnopolskich Konferencji Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów).

Materiały informacyjne Związku rozpoczął także pod koniec roku 1994 zamieszczać "Magazyn samorządowy".

Niestety - pomimo profesjonalnego przygotowywania materiałów informacyjnych przez rzecznika prasowego Związku, red. Zenona Bosackiego - zainteresowanie innych mediów sprawami ogólnie rzecz biorąc samorządowymi było nadal niskie. Tylko informacje traktowane jako sensacyjne (np. wycofanie się miast z programu pilotażowego) były poruszane przez media centralne. Jaskrawym przykładem tych trudności była sprawa naszej reakcji na okoliczności wprowadzenia dodatków mieszkaniowych (ich finansowania). Dopiero decyzja o zorganizowaniu w Warszawie manifestacji przedstawicieli gmin w tej sprawie w dniu 14 grudnia ubr. (równocześnie z posiedzeniem Komisji Wspólnej) przyczyniła się do nadaniu większego rozgłosu także naszemu stanowisku, które wcześniej było niemal całkowicie bagatelizowane.

Inne przedsięwzięcia wydawnicze Związku zostały odłożone ze względu na mniejsze dochody budżetu Związku i znikome wpływy na zaproponowany miastom Fundusz Wydawniczy (zaledwie 54 mln. zł.). Na wydrukowanie czekają:

- 1) monografia prof. Ryszarda Szweda "Związek Miast Polskich 1917-1939, 1990-1994",
- 2) poradnik ICMA - "SIT - planowanie i wdrażanie" (przetłumaczony w 1993 roku),
- 3) poradnik ICMA - "Efektywność służb komunalnych" (przetłumaczony ostatnio),
- 4) praca prof. Zbigniewa Woźniaka - "Pomoc społeczna w działalności samorządu terytorialnego" (wydana w formie broszury na Konferencję w Turawie).

Zostały też w zasadzie ukończone prace wstępne nad monografią "Ratusze polskie", ale przy szczupłości wpływów Funduszu Wydawniczego jej opracowanie, a tym bardziej wydanie, staje pod znakiem zapytania bez pozyskania poważnego dofinansowania z zewnątrz.

W formie broszurowej Związek wydał ponadto:

- dokument końcowy IV Ogólnopolskiej Konferencji Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów, pt.: "Samorządy miast i gmin I kadencji 1990 - 1994" (Poznań, 13-14 maja 1994),
- materiały Konferencji Miast i Gmin Przygranicznych (Cubin, 15-16 kwietnia 1994).

IX. NOWI CZŁONKOWIE ZWIĄZKU

Przyjęto do Związku w ciągu roku 1994 (po 14 stycznia ubr., do 27 stycznia 1995) 31 miast: Kraśnik, Lubań Śląski, Sulmierzyce, Krotoszyn, Łowicz, Otwock, Ostrzeszów, Międzyrzec Podlaski, Żywiec, Bolesławiec, Sucha Beskidzka, Siemianowice Śląskie, Wrocław, Lubin, Głogów, Zamość, Września, Kępno, Chorzów, Pabianice, Płońsk, Łuków, Rydzyna, Świdnica, Mława, Lubartów, Syców, Czeladź, Bochnia, Wągrowiec, Jelenia Góra.

Ze Związku w roku 1994 wystąpiły trzy miasta: Lwówek Wlkp., Młynary i Ropczyce. Liczba członków Związku wynosi w dniu 27 stycznia 1995 - 159 miast.

X. BUDŻET ZWIĄZKU

(sprawozdanie finansowe dyrektora Biura Związku stanowi załącznik do niniejszego sprawozdania)

W przeciwieństwie do roku 1993 zaplanowany na rok 1994 budżet Związku nie został wykonany. Dochody budżetu zostały wykonane zaledwie w 81,2 %, co było wynikiem zbyt optymistycznego zaplanowania kwoty dotacji. Uczyniono tak, ponieważ w roku 1993 dochody budżetu ZMP zostały wykonane w 127 %, m.in. na skutek przekroczenia planu w pozycji "dotacje".

Utrzymanie płynności finansowej Związku w roku 1994 stało się możliwe jedynie dzięki wynegocjowaniu przeniesienia na rok 1995 części płatności za III Wystawę Gospodarczą Miast Polskich INVESTCITY '94 i "zapożyczeniu się" bezpośredniego budżetu Związku z budżetu Wystawy.

Składki członkowskie za rok 1993 zostały uregulowane w całości w roku ubiegłym. Zaległości we wpłatach składek za rok 1994 sięgają zaledwie 1,23 % wpływów z tego tytułu (wynoszą 42,5 mln starych zł.). Większość z nich dotyczy wpłat miast przyjętych do Związku w drugiej połowie i pod koniec roku. Jedyne miasto, które zalegało ze składką całoroczną, dokonało wpłaty w styczniu 1995. Należy więc stwierdzić, że opłacanie składek członkowskich odbywa się już niemal bez zarzutu:

- na końcu roku 1991 zaległości wynosiły 25 %,
- na końcu roku 1992 - 12 %,
- na końcu roku 1993 - 1,6 %,
- na końcu roku 1994 - 1,23 %.

Brak innych źródeł zasilania (spodziewanych dotacji), skierowanie wpływów dodatkowych (za udział w konferencjach) na bieżące regulowanie stosownych płatności, jak również rozkładanie przez niektóre miasta swoich składek "na raty" (wbrew uchwale ZO o terminie płatności składek do 31 marca danego roku) spowodowało, że nie został wykonany także w roku ubiegłym plan dochodów w pozycji "odsetki bankowe".

Terminowe regulowanie relatywnie niewielkich składek członkowskich (w porównaniu np. do składek na sejmiki samorządowe) mogłoby dodatkowo zasilić budżet Związku o kwotę rzędu 100 mln. starych złotych.

XI. SKŁAD ZARZĄDU ZWIĄZKU

Zarząd Związku Miast Polskich kończył I kadencję (16 września ubr.) w składzie:

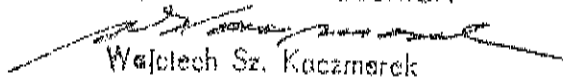
1. Wojciech Szczęsny KACZMAREK, prezydent Poznania, PREZES ZWIĄZKU,
2. Franciszka CEGIELSKA, prezydent Gdyni, Wiceprezes,
3. Jan Maciej CZAJKOWSKI, prezydent Zgierza, Wiceprezes,
4. Janusz ZAWADZKI, radny Sieradza (wcześniej przewodniczący RM), Wiceprezes,
5. Tadeusz WRONA, prezydent Częstochowy, Sekretarz Zarządu,
6. Krzysztof CHMURA, wiceburmistrz Żelowa,
7. Roman DOGANOWSKI, prezydent Zielonej Góry,
8. Grzegorz DZIURÓWICZ, przewodniczący Rady Miejskiej Sosnowca,
9. Paweł GŁUCH, prezydent Starogardu Gdańskiego,
10. Barbara IMIOŁCZYK, wiceprezydent Będzina,
11. Mieczysław JANOWSKI, prezydent Rzeszowa,
12. Tadeusz KOPACZ, burmistrz Braniewa,
13. Tadeusz MATUSZ, członek Zarządu Miasta Krakowa,
14. Jan OLBRYCHT, burmistrz Cieszyna,
15. Janusz ROSA, członek Zarządu Miasta St. Warszawy,
16. Dariusz ŚMIAŁKOWSKI, wiceprezydent Gdańska,
17. Edward TURCZYNOWICZ, radny Bydgoszczy.

W Karpaczu nowy Zarząd (II kadencji) został wybrany w składzie:

1. Wojciech Szczęsny KACZMAREK, prezydent Poznania, PREZES ZWIĄZKU,
2. Franciszka CEGIELSKA, prezydent Gdyni, Wiceprezes,
3. Jan Maciej CZAJKOWSKI, prezydent Zgierza, Wiceprezes,
4. Jan OLBRYCHT, burmistrz Cieszyna, Wiceprezes,
5. Tadeusz WRONA, prezydent Częstochowy, Sekretarz Zarządu,
6. Rudolf BORUSIEWICZ, wiceprezydent Nowego Sącza,
7. Roman DOGANOWSKI, radny Zielonej Góry (w grudniu ubr. utracił mandat delegata),
8. Henryk DZIEWIOR, prezydent Katowic,
9. Paweł GŁUCH, prezydent Starogardu Gdańskiego,
10. Mieczysław JANOWSKI, prezydent Rzeszowa,
11. Tadeusz KOPACZ, burmistrz Braniewa,
12. Józef LASSOTA, prezydent Krakowa,
13. Józef PIOTROWSKI, burmistrz Karpacza,
14. Tomasz POSADZKI, prezydent Gdańska,
15. Krystyna RAWSKA, prezydent Świętochłowic,
16. Janusz ROSA, członek Zarządu M. St. Warszawy (I kadencji - do grudnia 1994),
17. Krzysztof TELKA, wiceprezydent Radomia.

Poznań, 28 stycznia 1995 roku

P R E Z E S
ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

Wojciech Sz. Kaczmarek

